

اسفند سال ۱۴۰۰

AVANDA

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

گروه مطالعات و پژوهش های
اتحادیه واردکنندگان نهاده های دام و طیور ایران

AVANDA

IRAN FEED GRAIN IMPORTERS UNION

اتحادیه واردکنندگان نهاده های دام و طیور ایران

اوندآ

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در

سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

۱. چکیده

یافته‌های " بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و میزان مصرف آن توسط خانوارهای شهری و روستایی " نشان از آن دارد که:

- ضریب اهمیت گوشت قرمز (گاو و گوساله) در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی بر پایه‌ی اطلاعات هزینه - درآمد خانوارها در سال‌های ۱۳۹۹ - ۱۳۸۳ نزدیک به ۸ تا ۱۱ درصد بوده است.
- نیاز کشور به گوشت قرمز (گاو و گوساله) از دو راه تولید داخلی (نزدیک به ۸۷٪) و واردات (نزدیک به ۱۳٪) تامین می‌شود و این در حالی است که ۴۳٪ بهای قیمت تمام شده هر کیلو گوشت قرمز متأثر از بهای ارز واردات خوراک (یونجه، کلش، ذرت سیلویی، کنستانتره دربرگیرنده ی ترکیبی از ذرت، جو، کنجاله‌ی سویا و ...) دام‌های سنگین (گاو و گوساله) است.
- افزایش شدید نرخ ارز و در پی آن افزایش هزینه‌ی تولید گوشت قرمز و واردات آن، دولت را ناگزیر به برگزیدن سیاست تخصیص ارز ترجیحی ۴۲،۰۰۰ ریالی برای تامین نهاده‌های خوراک دام کشور با هدف پشتیبانی از مصرف‌کنندگان (خانوار، صنف و صنعت) کرد.
- کارشناسان و صاحب نظران از روز نخست آثار منفی اجتماعی و اقتصادی این سیاست، با وجود تاثیرگذاری بر کاهش بهای تولید را گوشزد کردند و با گذشت زمان مخالفان آن هر روز بیشتر و صدایشان بلندتر شد. تا بدانجا که دولت سیزدهم در لایحه ی پیشنهادی بودجه سال ۱۴۰۱، سیاست تامین (تولید و واردات) گوشت قرمز بر پایه ی حذف ارز ترجیحی یا با پرداخت ریالی معادل آن به مصرف‌کنندگان بجای تولیدکنندگان را دنبال می‌کند.
- یافته‌های این بررسی با سه فرضیه ی " تغییر نرخ ارز ترجیحی به نرخ ارز نیمایی"، " تغییر نرخ ارز ترجیحی به ۵۰٪ نرخ ارز نیمایی" و " تغییر نرخ ارز ترجیحی به نرخ ارز آزاد" (همانگونه که در جدول زیر مشاهده می‌شود) نشان از افزایش شدید بهای گوشت تولیدی، کوچک شدن اندازه‌ی آن در سبد غذایی مصرف‌کنندگان به ویژه خانوارها و کاهش میزان مصرف آن را دارد.

کاهش مصرف شهری و روستایی	افزایش هزینه ی تولید	درصد افزایش	نرخ ارز (ریال)		تغییر نرخ ارز ترجیحی به
			جدید	ترجیحی	
۱۵۹٪	۱۷۷٪	۴۲۴٪	۲۲۰،۰۰۰	۴۲،۰۰۰	نرخ ارز نیمایی
۶۰٪	۶۷٪	۱۶۲٪	۱۱۰،۰۰۰	۴۲،۰۰۰	۵۰٪ نرخ ارز نیمایی
۱۸۵٪	۲۰۷٪	۴۹۵٪	۲۵۰،۰۰۰	۴۲،۰۰۰	نرخ ارز آزاد

- آمارهای منتشره مرکز آمار ایران درباره ی هزینه - درآمد خانوارها بیانگر اینست که اندازه‌ی سطح مصرف گوشت قرمز (گاو و گوساله) در همه‌ی دهک‌ها بویژه دهک‌های اول تا هفتم درآمدی، پایین تر از سطح مطلوب (استاندارد) ۱۴ کیلوگرم برای هر نفر است. براین روی، تغییر نرخ ارز در هر یک از سه فرضیه بالا به کاهش شدید مصرف می‌انجامد.

برای نمونه، این رقم برای تغییر نرخ ارز ترجیحی به ۵۰٪ نرخ ارز نیمایی به افزایش ۶۲٪ درصدی قیمت از ۴،۲۰۰ به ۱۱،۰۰۰ تومان می‌انجامد که پیامد آن کاهش ۶۰٪ مصرف خواهد بود. این کاهش، برپایه‌ی محاسبات، حذف گوشت قرمز از سبد غذایی چندین دهک را در پی خواهد داشت.

➤ نکته ی برجسته آنست که جایگزینی گوشت قرمز دام سنگین (گاو و گوساله) با اقلامی چون گوشت گوسفند، گوشت مرغ، و حتی تخم مرغ به سبب جای داشتن نهاده‌های خوراک دام در زنجیره ی تولید آنها و متاثر شدن بهای آن نهاده‌ها از افزایش نرخ ارز در کمینه ترین (حداقل) شرایط، شدنی است.

➤ از سوی دیگر با افزایش قیمت گوشت قرمز دام سنگین و کاهش تقاضای این کالا، می‌توان انتظار انتقال تقاضا کالای مورد نظر به بازار کالاهای جانشین نظیر گوشت مرغ، تخم مرغ و حبوبات را نیز داشت که این امر با برهم زدن تعادل بازارهای مذکور، زمینه افزایش قیمت آن کالاها را نیز به همراه خواهد داشت.

۲. پیشنهادها

- در سیاست‌گذاری جدید نباید جلوگیری از انتقال نوسان نرخ ارز و قیمت‌های جهانی که از ابعاد کلیدی در سیاست‌گذاری و گزینش ابزارهای تامین نهاده‌های خوراک دام را نادیده گرفت.
- نباید از یاد برد که وزن و ضریب تهدیدهایی که از تغییر یا حذف ارز ترجیحی سربرمی‌آورند برای تامین‌کنندگان، تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان گوشت قرمز دام سنگین یکسان خواهد بود. از این رو پیش‌بینی برنامه‌های حمایتی درطول زنجیره ارزش خوراک دام، - از حلقه‌ی تامین نهاده‌ها تا سفره مصرف‌کننده - باید از توازن و تناسب منطقی برخوردار باشد.
- در تغییر سیاست تنظیم بازارگوشت قرمز (گاو و گوساله) با دگرگونی در نرخ ارز ترجیحی باید عامل‌هایی همانند "شناخت ریزبینانه‌ی مختصات و ویژگی‌های بازار این کالا"، "ابعاد تاثیرگذاری تغییرنرخ ارز بر ساختار هزینه‌های تولید"، "تاثیرگذاری این تغییر بر هزینه‌ی مصرف گوشت مصرف‌کنندگان، به ویژه، خانوارها" نگاهی چندباره داشت تا بروز چالش‌های اقتصادی و اجتماعی احتمالی را به کمترین اندازه خود رساند.
- نکته کلیدی در خصوص سیاست‌های حمایتی همه کالاها و از همه مهمترین کالاهای اساسی و مصرفی جامعه آن است که اثر این سیاست‌ها در چارچوب عرضه و تقاضا باید مورد ارزیابی قرار گیرد. به عنوان نمونه اگر بر حمایت از حقوق مصرف‌کننده چه از منظر دریافت کمی مناسب کالا و چه به لحاظ قیمتی تأکید می‌گردد، باید بستر تحقق این امر در حلقه‌های تأمین و تولید همه به لحاظ میزان کافی نهاده و قیمت مناسب نهاده فراهم گردد. در این راستا توصیه می‌گردد برای مصرف‌کنندگان راهکارهای افزایش قدرت خرید (کارت‌های اعتباری صرفاً جهت خرید کالاهای اساسی و راهکارهای مشابه و امکان‌پذیر) و برای تأمین‌کنندگان نهاده و تولیدکنندگان راهکارهایی نظیر تأمین سرمایه با قیمت مناسب و به میزان کافی، تأمین زیرساخت‌های عمومی و تسهیل فرایند واردات و کاهش هزینه‌های غیرضرور اقدام لازم صورت پذیرد.
- در حال حاضر عوامل تهدیدکننده هزینه واردات تنها افزایش نرخ ارز یا حذف ارز ترجیحی نیست، بلکه فرایندهای پیچیده و زمان‌بر واردات و ترخیص کالا خود یکی از عوامل افزایش‌دهنده قیمت کالا می‌باشد. در این راستا توصیه می‌گردد موضوع تسهیل‌سازی واردات و فرایندهای مترتب بر آن تمرکز ویژه‌ای گردد.

صنعت دامپروری از برجسته ترین صنایع کشور است که با تامین بخشی چشمگیر از نیاز کشور به گوشت قرمز، بخش بزرگی از نیازهای پروتئینی کشور را پوشش داده و سهمی بزرگ در تامین امنیت غذایی ایرانیان دارد. از زاویه‌ی نگاه اقتصادی، گاوداری‌های صنعتی و دام سنتی نزدیک به ۳۲٪ ارزش بخش کشاورزی را ویژه ی خود ساخته اند و با اشتغال مستقیم بیش از ۳ میلیون نفر در گستره‌ی دامپروری، نقشی برجسته در اشتغال کشور دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). از این رو، نگاه پرننگ به ازمیان برداشتن بازدارنده‌ها و جلوگیری از تولید و آسان‌سازی تامین نهاده‌های دامی با توجه به نقش برجسته ی آنها در تولید گوشت قرمز، کمکی شایان به امنیت غذایی کشور و اشتغال در جای جای کشور می‌نماید.

دورزنجیره ی تولید، عامل نهاده‌ها بازیگری برجسته و تاثیر گذار هم در تولید گوشت و هم بهای تمام شده ی هر کلیو گوشت است. هرگونه نابسامانی در تامین آنها خواه از راه تولید در درون کشور یا واردات نه تنها بر میزان تولید، بهای تمام شده که فراتر بر امنیت غذایی کشور اثری سخت می‌گذارد. به روشنی دلخواه ترین و پسندیده ترین شیوه ی تامین نهاده‌ها، تولید در داخل است لیک این مهم بستگی زیاد به توان کشورها در انجام این کار دارد. می‌شود گفت بیشتر کشورها ناگزیرند که برای برآوردن نیازهای خود در این زمینه، تن به واردات آنها بدهند. روشن است در ترکیب تولید داخل - واردات که یک ترکیب بهینه است، هرچه سهم واردات کمتر باشد، این ترکیب بهتر است؛ لیکن این ترکیب را واقعیت‌های جغرافیایی، آب، خاک، نیروی انسانی و... دیکته می‌کنند.

در گستره‌ی تولید گوشت (قرمز و سفید)، نهاده‌های دام و طیور سهم بالایی دارد؛ برای نمونه، ضریب وابستگی تولید گوشت به نهاده‌های ذرت، کنجاله و جو نشان از آن دارد که میانگین ضریب وابستگی به "کنجاله و ذرت" نزدیک به ۸۵٪ تا ۹۰٪، و "جو" نزدیک به ۵۰٪ است. چنین اعدادی آشکارا وابستگی گسترده و سخت زنجیره‌ی تولید گوشت کشور به نهاده‌های دام و طیور و درکنار آن، برجسته شدن چالش‌ها و دشواری‌های سیاسی و اقتصادی در واردات آن نهاده‌ها را می‌نمایند. این میزان وابستگی که درباره‌ی دیگر نهاده‌های تولید گوشت کمابیش دیده می‌شود بیانگر این است که هر تغییری در بهای نهاده‌های دام و طیور بگونه‌ی مستقیم یا غیرمستقیم، نوسان افزایشی یا کاهش‌ی بهای گوشت تولیدی برای تولیدکننده و بی درنگ برای مصرف‌کننده را به دنبال خواه داشت.

تامین برون‌مرزی نهاده‌های دام و طیور ایران و برآورد بهای آن پیوندی ناگسستنی با قیمت ارز (دلار) دارد. این اثرگذاری بازیگری است که سال‌ها در سیاست‌های تامین گوشت، به‌ویژه گوشت دام سنگین (گاو و گوساله) خودنمایی می‌کند و هراز چندی قانون، مقررات و شیوه‌نامه‌های برای کاهش این اثرگذاری نگارش یافته و به اجرا گذاره می‌شود. جهش ارزی در پایان سال ۱۳۹۶ و افزایش بهای کالاهای متاثر از آن سبب شد تا برای پشتیبانی از گروه‌های آسیب پذیر از این افزایش، سیاست تخصیص ارز ترجیحی ۴۲،۰۰۰ تومانی برای واردات ۲۵ قلم کالاهای اساسی به‌ویژه اقلام غذایی (چون گندم، جو، برنج، گوشت قرمز و سفید، روغن نباتی، تخم مرغ و ...) از سال ۱۳۹۷ به اجرا گذارده شود، کاری که از همان آغاز با مخالفت‌های چشمگیری روبرو شد. دولت در پاسخ به این خرده گیری‌ها و شاید برپایه‌ی یک سیاست پنهان، گام به گام از شمار این اقلام کاست و آن را از زیرچتر ارز ترجیحی بیرون کرد تا آنجا که آنچه باقی ماند چند قلم بسیار اثرگذار نهاده‌های دامی و دارو است. این کار صدای مخالفان را خاموش نکرد که با گذر زمان روز به روز بلندتر و رساتر شد، هرچند تصمیم‌گیری برای برداشتن

ارز ترجیحی برای اقلام باقی مانده تصمیمی سخت دشوار لیک، دولت در لایحه بودجه‌ی سال ۱۴۰۱ سیاست حذف آن را دنبال و در پی دریافت موافقت مجلس شورای اسلامی با این دیدگاه است.

پیامد اقتصادی و پسماند اجتماعی سیاست حذف ارز ترجیحی، هر چند هواداران آن دلایلی را برمی‌شمارند که درنگ بر آن‌ها، شایسته و بایسته می‌نمایند، چالش‌ها و دشواری‌های را در پیش روی نظام و مردم می‌گذارد که بسیاری را بر آن داشته است که با نقد خود و مشارکت در تصمیم‌سازی‌ها، فرصت‌هایی مناسب را در پیش روی تصمیم‌گیران برای گزینش سیاست هر چه درست‌تر بگذارند. این گزارش تاثیرگذاری تغییر یا حذف نرخ ارز ترجیحی بر نهاده‌های دام و طیور و در پی آن تاثیرش بر هزینه‌های تولید و بهای گوشت تولیدی برای تولیدکننده و مصرف‌کننده را دنبال می‌کند.

۳. تحلیلی بر سیاست‌گذاری‌ها در باب گوشت قرمز

سیاست‌ها پیرامون گوشت قرمز را می‌توان به دودسته تقسیم کرد: (۱) سیاست‌های حمایتی که پشتیبان تولید داخلی، تولیدکننده و مصرف‌کننده و (۲) سیاست‌های دخالت در بازار و پاسخ به چالش‌ها.

۱.۳. سیاست‌های توسعه‌ی زیرساختی تولید داخلی و پشتیبانی از مصرف‌کننده و تولیدکننده

سیاست‌گذاری در این گستره (آنگونه که جدول ۱ می‌نمایند) نگاه بلندمدت دارد و به "توانمندسازی تولید و سرمایه‌گذاری در بخش دامپروری"، "پشتیبانی از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان"، "ایجاد زیرساخت‌های قیمت‌گذاری و پایش آنها" و "ایجاد زیرساخت‌های تنظیم بازار" پرتو افکنده‌اند.

جدول ۱- سیاست‌های پشتیبانی از تولید داخلی

تاریخ	هدف	سیاست / سیاست گذار
۱۳۴۷/۰۵/۰۶	تنظیم بازار دام و طیور و گوشت و فرآورده‌های آنها (بجز شیر و فرآورده‌هایش) برای- پشتیبانی از تولیدکننده و مصرف‌کننده.	قانون ایجاد سازمان گوشت/ مجلس شورای ملی
۱۳۵۴/۰۴/۱۵	حذف یارانه‌ی گوشت مصرفی در تهران و اصفهان و به هزینه گرفتن ۲۰ میلیارد ریال در آمد بدست آمده از آن برای بهبود دامپروری‌ها و شرایط پرورش دام.	حذف یارانه گوشت/شورای انقلاب اسلامی ایران
1353/05/12	ایجاد شرایط لازم برای پشتیبانی مصرف‌کنندگان در برابر نوسان قیمت‌ها و تغییر هزینه‌های تولید در بازارهای خارجی و داخلی و همچنین پشتیبانی بخردانه (معقول) از تولیدکننده	صندوق حمایت از مصرف‌کنندگان/ مجلس شورای ملی و سنا
۱۳۵۴/۰۵/۱۲	تعیین، تعدیل و تثبیت قیمت تولیدات داخلی کشور و کالاهای وارداتی و خدمات و انجام بررسی‌ها و تهیه طرح‌های لازم برای متعادل ساختن و پیشگیری از افزایش نامتناسب قیمت‌ها	مرکز بررسی قیمت‌ها/ کمیسیون‌های مجلس شورای ملی و سنا
۱۳۵۶/۰۴/۲۶	انحلال صندوق حمایت مصرف‌کننده و ایجاد سازمان جدید با هدف افزایش تولیدات داخلی و حمایت مصرف‌کنندگان در برابر نوسان شدید قیمت‌ها و تغییر هزینه‌های تولید در بازار داخلی و جهانی، جلوگیری از افزایش بی‌رویه هزینه‌ها از راه پرداخت مابه‌التفاوت بهای خرید و هزینه تولید کالاهای اساسی و تمرکز اعتبارات خرید و فروش و ضرر و زیان کالاهای مصرفی برای تلفیق و هماهنگی عملیات دستگاه‌های مباشر تهیه و توزیع آن کالاها	ایجاد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان/ مجلس شورای ملی و سنا
1358/10/29	با تصویب شورای انقلاب ج.ا.ا، مرکز بررسی قیمت‌ها در سازمان حمایت مصرف‌کننده و تولیدکننده ادغام و سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تشکیل شد	
۱۳۶۹/۰۳/۱۳	بانک مرکزی ج.ا.ا. اجازه یافت معادل ریالی مبلغ ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ دلار از محل صرفه جویی ارز واردات گوشت را به نرخ رقابتی ترجیحی به خرید دام داخلی اختصاص دهد.	مصوبه ی کاهش واردات گوشت قرمز و تامین آن از منابع داخلی / هیأت وزیران دولت ج.ا.ا.
۱۳۷۳/۰۷/۲۰	بازرسی و پایش قیمت و توزیع کالا و خدمات قیمت‌گذاری شده (در بخش دولتی، تعاون،	سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

	<p>خصوصی و نهادها) هم تولید وهم واردات آنها، پایش بر اجرای قیمت‌ها در کلیه موارد از قبیل اعلام قیمت‌های مصوب، صدور، فاکتور، نصب برجسب و فروش، تدوین و اجرای روش‌های کارآمد بازرسی و پایش همساز با نوع کالا و خدمات، بازرسی برنامه، تولید و شبکه توزیع کالا و خدمات مشمول واحدهای تولیدی و ...</p>	<p>توزیع کالا و خدمات / مجمع تشخیص مصلحت نظام</p>
<p>۱۳۸۴/۰۵/۱۲</p>	<p>بر اساس مصوبه شماره ۸۵۰۸۱/۱۹۰۱ مورخ ۱۳۸۴/۰۵/۱۲ شورای عالی اداری، سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات در سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ادغام شد.</p>	<p>ادغام سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات / شورای عالی اداری</p>
<p>۱۳۸۸/۰۵/۲۶</p>	<p>حفظ، توسعه و تشویق سرمایه‌گذاری در فعالیتهای دامپروری، قانونمند کردن و ساماندهی امور مرتبط با دام در جهت حفظ منابع ژنتیکی، افزایش تولید، ایجاد امنیت شغلی، اشتغال زایی و کاربرد فناوری‌های روز در امر پرورش، تغذیه، اصلاح نژاد، نگهداری و همچنین ساختمان‌ها و تأسیسات مربوط به این فعالیت‌ها.</p>	<p>قانون نظام دامپروری کشور / مجلس شورای انقلاب ج.ا.ا.</p>
<p>۱۳۷۶/۰۱/۲۷</p>	<p>موضوع شرکت تهیه، تولید و نگهداری، توزیع و پشتیبانی و تنظیم بازار انواع خوراک دام، طیور و آبزیان، مواد پروتئینی (حیوانی) و متفرعات آنها، کمک به عمران، احیاء و اصلاح مراتع جهت افزایش تولید، حمایت از تولیدکننده، مصرف‌کننده و صنایع وابسته و خرید تضمینی مواد علوفه‌ای و محصولات پروتئینی دامی است. از این زمان شرکت فراتر از تنظیم بازار، رقیب واردکنندگان کاهها و نهاده‌های دام و طیور شده است.</p>	<p>تاسیس شرکت سهامی پشتیبانی اموردام کشور / هیات وزیران ج.ا.ا.</p>
<p>۱۳۸۰/۰۲/۱۶</p>	<p>تعریف ساختار و مراجع قیمت‌گذاری و چگونه قیمت‌گذاری؛ در این نظام کالا و خدمات در دو گروه "کالاها و خدمات اساسی، حساس و ضروری" و "سایر کالاها و خدمات". کالاها و خدمات گروه نخست خود در دو نظام قیمت‌گذاری می‌شوند: (۱) کالاها و خدماتی که قیمت‌گذاری آنها بعد از کارشناسی سازمان حمایت از مصرف‌کننده و تولیدکننده و بنا به فرآیند تصمیم‌گیری قیمت‌ها، شورای اقتصاد قیمت آنها را تعیین می‌کند. (۲) کالاها و خدماتی که در چارچوب دستورالعمل‌های سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، خود تولیدکنندگان یا واردکنندگان را قیمت‌گذاری می‌کند. کالاها و خدمات گروه دوم - سایر کالاها و خدمات - از شمول این دستورالعمل خارج است. فهرست کالاها و خدمات موضوع این دستورالعمل بنا به مفاد آن تعیین می‌شود و قیمت کالاها و خدمات دسته‌ی (۱) گروه نخست هر ساله توسط شورای اقتصاد مصوب می‌شود. پس از سال ۱۳۸۰، کالاهای مشمول قیمت‌گذاری و تعیین قیمت آنها بنا به این دستورالعمل قیمت‌گذاری شده‌اند.</p>	<p>تصویب دستورالعمل نظام تامین و تعیین قیمت کالا و خدمات (سبد حمایتی) / هیات وزیران ج.ا.ا.</p>

۲،۴. سیاست‌های دخالت دولت در بازار و پاسخ به چالش‌ها

این سیاست‌ها ورود ناگزیر و ناگزیر دولت به بازار و بازی نقش آتش‌نشان برافروختگی‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است؛ هرچند دولت‌ها به این دهات بی‌میل هم نیستند. شاید بتوان گفت نخستین ورود دولت در این میدان به ایجاد سازمان گوشت کشور در سال ۱۳۴۷ با هدف تنظیم بازار باز می‌گردد که خواسته یا ناخواسته، قیمت‌گذاری راهم در پی داشت. این سیاست‌ها را می‌توان در چهار گروه بنابه بازه‌های زمانی طول عمر این سیاست تقسیم کرد:

۱،۲،۴. سیاست‌های دهه‌های ۵۰ و ۶۰

در این دو دهه دولت کمتر ورود مستقیم و آشکار به بازار داشته است و بیشتر بار بردوش کنشگران (فعالان) بازار بوده و ورود دولت در آن بازه زمانی برای کوتاه کردن دست و مجازات بهم‌زنندگان سامان و نظم

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

بازارگوشت یا تنظیم آن از راه واردکردن کوسفند، بز و گوساله زنده بوده است، دو نمونه سیاست در جدول ۲، نمایی از اینگونه سیاست‌ها در پیش و پس از انقلاب هستند.

جدول ۲- سیاست‌های دخالت دولت در قیمت‌گذاری و توزیع گوشت قرمز در دهه‌های ۵۰ و ۶۰

سیاست / سیاست‌گذار	هدف	تاریخ
قانون مجازات اخلاص‌کنندگان در عرضه دام و طیور / مجلس شورای ملی	مجازات آنانی که با ایجاد دست انداز یا بازدارندگی‌ها سبب برهم زدن روند عرضه دام در میدان‌ها یا مراکز توزیع آن یا توزیع گوشت در مراکز توزیع یا فروش آن شوند همچنین هر واسطه‌ای با سبب کمیابی و گرانی دام و گوشت شود.	۱۳۵۳/۰۲/۱۷
مجاز خرید و واردکردن دام از خارج از کشور / شورای انقلاب اسلامی ایران	به وزارت کشاورزی و عمران روستایی اجازه داده شد برای تأمین گوشت مصرفی و رفع نیازهای کشور به تعداد مشخص شده یا بیش از آن، کوسفند، بز و گوساله‌ی زنده وارد کشور کند. این مصوبه زمینه‌ی قیمت‌گذاری گوشت بگونه‌ی رسمی و قانونی را فراهم آورد.	۱۳۵۹/۰۴/۲۱

در دهه ۶۰ تولیدکنندگان دام و طیور بخشی از نهاده‌های خوراک دام و طیور را به روش یارانه‌ای دریافت می‌کردند. آنان با دریافت نهاده‌های جو، یونجه، سبوس و واکسن به قیمت دولتی، متعهد به تحویل کالای تولیدی خنثی به دولت شدند. اگرچه برای بدست آوردن درآمد بیشتر بخشی از این کالاها را با پیمان‌شکنی در بازار آزاد فروختند (نیکوکار، ۱۳۸۶).

جدول ۳- سیاست‌های دخالت دولت در قیمت‌گذاری و توزیع گوشت قرمز در دهه ۷۰

تشکیل ستاد بسیج اقتصادی کشور / هیات وزیران ج.ا.ا.	ستاد با تصویب "طرح توزیع عادلانه کالا"، سهمیه‌بندی و توزیع کالاهای اساسی با کاربرد کوپن‌های کالا به اجرا گذارد؛ گوشت هم از این دسته کالاها بود. این روند از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۷۰ ادامه یافت.	1359.07.05
کوپنی شدن گوشت قرمز / تشکیل ستاد بسیج اقتصادی کشور	گوشت قرمز در کالاهای سهمیه‌بندی شده جای گرفت و مشمول قیمت‌گذاری شد.	۱۳۷۳
افزایش واحدهای توزیع‌کننده گوشت قرمز / هیات وزیران ج.ا.ا.	برای رفاه مصرف‌کنندگان شمار واحدهای توزیع‌کننده‌ی گوشت کوپنی افزایش یافت و هزینه بسته‌بندی گوشت توسط وزارت بازرگانی با موافقت وزارت جهادسازندگی برآورد و به قیمت گوشت افزوده شد.	۱۳۷۴/۱۱/۱۸

می‌توان گفت پایدارترین و سختگیرانه‌ترین سیاست‌های دخالت دولت در قیمت‌گذاری و توزیع گوشت در بازه‌ی زمانی دهه ۷۰ رخ داد. عامل ورود دولت در این دوره، جنگ تحمیلی عراق بر ایران و پیامدهای آن بود که نزدیک به یک دهه کشور را درگیر خود نمود و دولت را ناچار به قیمت‌گذاری، سهمیه‌بندی و توزیع کوپنی کالاهای اساسی برپایه تعداد اعضای خانوار کرد (نمونه‌ای از این دست سیاست‌ها در جدول ۳ دیده می‌شود).

جدول ۴- سیاست قیمت‌گذاری و توزیع گوشت قرمز در دهه‌های ۸۰ و ۹۰

سیاست / سیاست‌گذار	هدف	تاریخ
موافقت با تسهیلات بانکی برای تأمین گوشت قرمز مورد نیاز کشور توسط وزارت جهاد سازندگی / تصمیم وزاری عضو ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار، سپس- مصوبه دولت شد.	در جلسه مورخ ۱۳۷۶،۷،۲۷ ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار نامه شماره ۱۳۸۸۱،۷۶،۶،۲۹ مورخ ۱۳۷۶،۶،۲۹ درخواست وزارت جهاد سازندگی تأمین گوشت قرمز مورد نیاز کشور به شرح زیر به تصویب رسید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه نسبت به تأمین مبلغ یکصد و هشتاد میلیارد (۱۸۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تسهیلات بانکی برای تأمین گوشت قرمز مورد نیاز کشور توسط	۱۳۷۶/۰۷/۲۷

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

	وزارت جهاد سازندگی اقدام کند.	
۱۳۸۲/۰۵/۰۱	برای پشتیبانی از تولیدات گوشتی و تامین نیاز واحدهای صنایع غذایی، واردات هرگونه گوشت صنعتی توسط واحدهای غیر تولیدی موکول به دریافت مابه التفاوت شد	پشتیبانی از فرآورده‌های گوشتی و تامین نیاز واحدهای صنایع غذایی / وزاری عضو کمیسیون ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات و صادرات
۱۳۸۵/۰۶/۱۵	سود بازرگانی گوشت قرمز برای محموله‌هایی که از تاریخ ۱۳۸۵/۵/۲۵ لغایت ۱۳۸۵/۸/۳۰ وارد یکی از گمرکات کشور شده باشند، صفر درصد تعیین می‌شود.	تصویب‌نامه در مورد سود بازرگانی گوشت قرمز / وزاری عضو کمیسیون ماده ۱ آیین‌نامه- اجرائی قانون مقررات و صادرات
1385/12/28	سود بازرگانی گوشت قرمز از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۱ صفر تعیین گردید	
۱۳۸۶/۰۴/۱۰	سود بازرگانی گوشت قرمز وارد شده به کشور از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ لغایت ۱۳۸۵/۵/۲۴، مطابق تصویب‌نامه شماره ۸۵۹۳۸/ت/۳۴۵۸۰ مورخ ۱۳۸۴/۱۲/۲۰ محاسبه و اخذ گردد.	
۱۳۹۷/۱۲/۲۱	واردات انواع گوشت قرمز با حقوق ورودی چهار درصد (۴٪) و ارز به نرخ سامانه نیما مجاز است	
۱۳۹۴/۰۴/۱۶	بنابه مصوبه ی ۴۸۰۲۱ تا سال ۱۳۹۴ گوشت قرمز جزو گروه کالاهای دارای اولویت مشمول قیمت‌گذاری بود	مشمول قیمت‌گذاری شدن گوشت / ستاد هدفمندی یارانه‌ها

۳.۴. تحلیل سیاست‌های پس از انقلاب در زمینه بازار و صنعت دامپروری

همانگونه که مصوبات جدول ۴ نشان می‌دهد در سال‌های پس از انقلاب بیشترین خواسته دولت‌ها، تولید و تامین گوشت از منابع داخل کشور بوده است (نیکوکار، ۱۳۸۶). بررسی‌های آماری بیانگر آنند که تولید گوشت قرمز در دهه ی ۶۰، بازه ی زمانی ۱۳۷۰-۱۳۵۹ با نزدیک به ۴۸٪ رشد از ۴۰۰ هزارتن در سال ۵۹ به ۵۹۵ هزارتن در سال ۷۰ افزایش یافت، با این همه رشد شاخص بهای گوشت در همین بازه ی زمانی ۲۵٪ افزایش یافت. در همین دوره، دولت تلاش کرد که عرضه نهاده‌های ارزان از تولیدکنندگان پشتیبانی کند لیکن ناپسندیده بودن و اندک بودن عرضه نهاده‌ها، برتری پشتیبانی مصرف‌کننده بر تولیدکننده در نزد دولت از راه پایدار نگه داشتن قیمت‌ها، گرایش به سرمایه‌گذاری برای توسعه تولید داخلی گوشت قرمز، باندازه نبودن تامین و توزیع گوشت قرمز، چالش‌های پیش روی توزیع و نیز شرایط اجتماعی - اقتصادی دوره جنگ سدی در برابر تلاش‌های دولت ساختند. در بازه ی زمانی ۱۳۸۰-۱۳۷۰ دولت رویکرد آزادسازی کالاها را برگزید و برای کاهش پیامدهای سیاست آزادسازی، برنامه‌های تخصیص اعتبارت کم بهره، بیمه ی کالاهای دامی، تدوین نظام دامپروری و بسترسازی برای اجرای آن، تشکیل تعاونی‌های دامداران و تامین نهاده‌های تولید و خدمات فنی و بهداشتی برای تعاونی‌ها را پیگیری کرد. با این روش میزان تولید گوشت از ۷۴۳ هزارتن در سال ۷۹ به ۷۴۳ هزارتن در سال ۱۳۸۰ رسید که رشد ۲۴٪ را تجربه کرد لیکن نکته چشمگیر، ناتوانی تولید برای جلوگیری افزایش بهای گوشت و ثبت شاخص بهای گوشت با رشد ۸۰٪ است، این روند در بازه زمانی ۱۳۷۷-۱۳۷۶ نیز با شتابی کمتر رخ داد، شاخص بهای گوشت قرمز در این بازه ی زمانی ۲۷٪ بود. در این دهه ی ۱۳۹۰ تعیین سود بازرگانی صف نیز تاثیری در کاهش قیمت گوشت نداشت. برای نمونه در سال ۱۳۸۶ شاخص گوشت نسبت به سال پیش نزدیک به ۱۷٪ و در سال ۱۳۸۷ بالای ۳۰٪ رشد کرد.

رشد شاخص بهای گوشت در دهه ی ۱۴۰۰ (۱۳۹۰ - ۱۳۸۰) با وجود پشتیبانی دولت از تولیدکننده و مصرف‌کننده پرواز کرد و در رقم ۵۵٪ خانه گرفت. تنها در بازه‌های زمانی ۱۳۸۸ تا پایان ۱۳۸۹ با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، رشد شاخص بهای گوشت، همراه با دیگر کالاهای بخش کشاورزی، ۳۱٪ بود. بزرگترین سبب این افزایش شاخص رشد چندصددرصدی را می‌توان به ادامه یافتن برنامه ی آزادسازی یا تغییر میزان واردات دانست. هرچند، در این بازه زمانی نمی‌توان از رشد تقاضا و در برابر آن نوسان کاهشی تولید گوشت از ۷۴۳ هزارتن در سال ۱۳۸۰ به ۷۴۱ هزارتن در سال ۱۳۹۰ چشم پوشید. می‌توان برخی از سبب‌های این رشد بالا را "برنامه ریزی

سست و کم مایه برای رشد یا کمینه (حداقل) نگهداری سطح تولید"، "برآورد ریزبینانه از میزان نیاز" و به پیروی از آن، "برنامه ریزی برای ترازمند (متعادل) نمودن شکاف عرضه و تقاضا با جایگزینی کالاهای جانشین" یا "سازمان دادن (تنظیم) واردات" برشمرد.

در دهه ی آخر قرن چهاردهم سال های ۱۴۰۰-۱۳۹۰، تا سال ۱۳۹۴ که مصوبه ی ۴۸۰۲۱ ستاد هدفمندی یارانه ها که گوشت را در میان کالاهای اولویت اول جای داده بود، مصوبه یا مقررات دیگری که اثرگذاری مستقیم بر بهای گوشت بگذارد دیده نمی شود. در سال ۱۳۹۶ در پی افزایش چشمگیر بهای گوشت قرمز، دولت ناگزیر برای کاهش بهای گوشت مجموع حقوق گمرکی و سودبازگانی گوشت گوساله (سرد و منجمد) را از ۲۶٪ به ۱۲٪ کاهش داد. در سال ۱۳۹۷ گوشت همچنان جای خود در میان کالاهای دارای اولویت اول نگه داشت. یکی از برجسته ترین برای بر خورداری این اولویت، یارانه ای بودن بخشی از هزینه های تولید گوشت از راه تامین نهاده های خوراکی دام و طیور بارز ترجیحی بوده است. تخصیص یارانه به سبب رابطه ی مستقیم افزایش یا کاهش بهای این نهاده ها را در افزایش یا کاهش بهای گوشت است

نکته برجسته

در دهه ی ۸۰ و از سال ۱۳۷۰، دولت رویکرد آزاد سازی در بازار کالاها را برگزید، لیکن واقعیت های اقتصادی و اجتماعی خود را بردولت تحمیل کرد و درآمدن دولت به بازار و تصمیم های قیمت گذاری تا اندازه ی زیادی این رویکرد را به سایه برد. برای نمونه، در سال ۱۳۷۳، برپایه ی مصوبه نظام تعیین قیمت کالا و خدمات گوشت قرمز به زیر چتر کالاهای زیرمجموعه ی قیمت گذاری درآمد، در تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۱۸ هیات وزیران برای رفاه مصرف کنندگان مصرف کنندگان، مجوز افزایش تعداد توزیع کنندگان گوشت کوپنی را تصویب نمود.

مجوز مورخ ۱۳۷۶/۰۸/۱۱ وزاری عضو ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار به وزارت بازرگانی برای واردات ۲۵،۰۰۰ هزار تن مرغ بارز صادراتی برای ذخیره سازی و توزیع آن توسط ستاد تنظیم بازار با هماهنگی وزارتخانه های بازرگانی و جهادسازندگی و نیز مصوبه ی مورخ ۱۳۷۶/۰۶/۳۰ برای تخصیص ارز برای واردات گوشت توسط وزارت جهادسازندگی نمونه هایی هستند که نشان از گذر دولت از سیاست آزادسازی اقتصادی خود دارد.

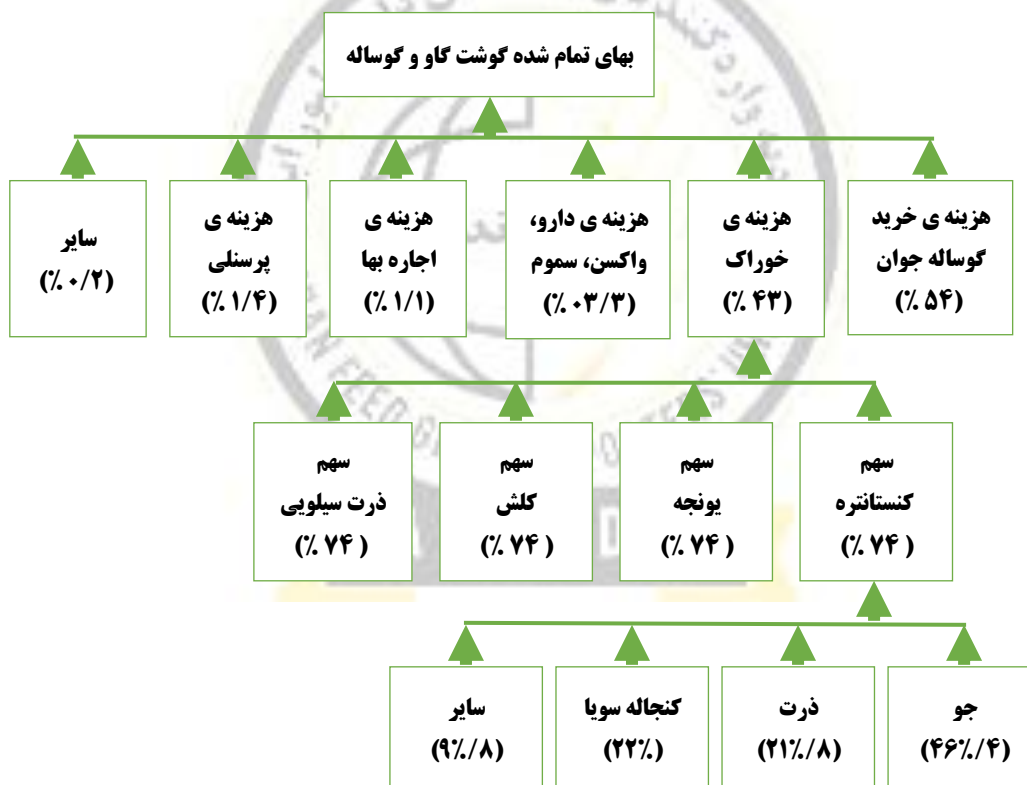
۱ تاثیر گذاری افزایش نرخ ارز بر مصرف گوشت قرمز (گاو و گوساله) در کشور

بررسی زنجیره ی تولید گوشت دام سنگین (گاو و گوساله) نشان دهنده ی وابستگی آن به نهاده های خوراکی دامی (ذرت، جو و کنجاله ی سویا) است. این بدان سبب است که نزدیک به ۱۳٪ گوشت قرمز ایران وارداتی است و به سخن دیگر، ۷۷٪ آن آن تولید داخل است. اگرچه داخلی شدن تامین گوشت قرمز برای کشور یک مزیت اقتصادی و امنیتی است، لیکن تولید بانقش چهل و سه درصدی (۴۳٪) هزینه ی خوراک در بهای تمام شده گوشت قرمز (برای نمونه بهای تمام شده گوشت گوساله در نگاره ۱ را ببینید)، گره بزرگ و سختی به نهاده های خوراکی دام که بخش چشمگیری از آن وارداتی است خورده است.

اکنون دولت با هدف پشتیبانی از مصرف کنندگان (خانوار، صنف و صنعت)، نهاده های خوراکی دام و طیور را در میان آن کالاها جای داده که ارز ترجیحی ۴،۲۰۰ تومانی را برای تامین آنها تخصیص داده می شود. این کار، با وجود نقدهایی که بر آن وارد شده است، تاثیری بزرگ بر پایین تر از قیمت واقعی نگه داشتن بهای این کالای اساسی در سبد غذایی ایرانیان دارد و از واکنش مصرف کنندگان به تغییر بهای گوشت قرمز و پیامدش افزایش هزینه های خانوار و پس آمد آن، کوچکتر شدن سهم گوشت قرمز و چه بسا ناپدید شدنش از سبد غذایی را نمی توان نادیده گرفت. با بهره گیری از گزارش های هزینه - درآمد خانوارها که مرکز آمار ایران هر ساله آن را

گردآورده و منتشر می‌کند، آشکارا واکنش خانوارهای مصرف‌کننده به تغییر بهای گوشت قرمز، سخت وابسته به تاثیر ضریب اهمیت این کالا در سبد مصرفی خانوار است. به سخن روشن تر هرچه ضریب اهمیت یک کالا در سبد مصرفی خانوار بیشتر باشد، میزان توان واکنشی خانوار در برابر تغییر کمتر است و کالا جز کالاهای اساسی شمرده می‌شود.

مرکز آمار ایران در گزارش هزینه - درآمد خانوارها در بازه زمانی ۱۳۹۹ - ۱۳۸۳، ضریب اهمیت گوشت قرمز (گوساله و گاو) در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی ایران را بین ۸ تا ۱۱ درصد گزارش کرده است؛ به سخن دیگر، نزدیک به ۱۰٪ از مخارج خانوارهای ایرانی صرف خرید گوشت قرمز (گاو و گوساله) می‌شود. از دیدگر سوی در همان بازه زمانی، بررسی متوسط سهم هزینه‌های گوشت قرمز (گاو و گوساله) در گروه‌های درآمدی گوناگون نشان می‌دهد که با افزایش درآمد، سهم هزینه‌ها از نزدیک به ۴٪ در دهک اول به ۱۰٪ در دهک دهم افزایش می‌یابد، این افزایش نشان از همگرایی سهم هزینه‌ها با افزایش درآمد دهک‌های درآمدی دارد. این نکته کلیدی بیانگر ضریب اهمیت بالای گوشت در سبد مصرفی خانوار و قدرت خرید که از یک سو از توان درآمدی و از سوی دیگر از قیمت کالا تاثیر می‌پذیرد، است. این گفته روشن می‌سازد که عامل تعیین‌کننده در پایین بودن سهم هزینه کرد برای گوشت قرمز در دهک‌های دارای درآمد پایین آنان است که از قدرت خریدشان به سختی می‌کاهد.

نگاره ی ۱- تجزیه و تحلیل بهای تمام شده گوشت گاو و گوساله

برآیند اینکده

رابطه‌ی مستقیم و همسو بین افزایش نرخ ارز و بهای تمام شده‌ی تولید گوشت از یک سو و رابطه‌ی مستقیم و ناهمسو معکوس بین افزایش قیمت گوشت با مصرف آن از سوی دیگر برقرار است. یعنی با افزایش نرخ ارز، بهای تمام شده تولید گوشت قرمز افزایش می‌یابد و با افزایش بهای تولید گوشت قرمز، مصرف آن کاهش می‌یابد.

همانگونه در نگاره‌ی (۱) دیده می‌شود پس از بهای خرید گوساله جوان، هزینه‌ی خوراک با ۴۳٪ بالاترین سهم در افزایش بهای تمام شده گوشت دارد. با نگاه به رابطه‌ی سخت تامین نهاده‌های خوراک دام و طیور از راه واردات هر گونه تغییر در نرخ ارز تخصیصی به این نهاده‌ها، پیامد آن به سرعت و بسیار آشکار در سفره‌ی مصرف‌کنندگان دیده خواهد شد.

گوشت قرمز (گوساله و گاو) کالایی اساسی در سبد مصرفی خانوارهای ایرانی است لیکن تغییرات سنگین بهای آن بیش از همه به زیان خانوارهای کم درآمد است تا آنجا که آنان را در برابر گزینه‌هایی ناخوشایند نشانده و ناگزیرشان می‌سازد به کاستن یا دوری گزیدن از مصرف کالاهای دیگر - چون کالاهای فرهنگی، آموزشی، ... - تن داده و نیاز خود به این کالای اسای را تامین کنند یا سطح نیاز خود به گوشت قرمز را بسیار پایین بیاورند و یا آنکه به ناچار آن را از سبد غذایی خود خارج کنند.

۳. میزان مصرف گوشت قرمز در ایران

سه دسته صنعتی، صنعتی و خانواری گوشت قرمز گاو و گوساله مصرف می‌کنند. در این بین، سهم تقاضا برای مصرف خانوارهای شهری روستایی سهم است. سهم تقاضای این دسته در سال ۱۳۹۹ نزدیک به ۲۳۷ هزار تن برآورد شده است؛ لیکن آنچه در مصرف خانوار نباید نادیده گرفته شود، بررسی سهم تقاضا بر پایه گروه‌های مختلف درآمدی است.

انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی بر پایه‌ی هرم سنی و جنسیتی جمعیت کشور میانگین مصرف مطلوب (استاندارد) گوشت قرمز برای هر نفر را ۱۴ کیلوگرم تعیین نموده است (۱۳۸۳). اگر با جداسازی سهم مصرف صنعتی و صنعتی، سهم مصرف خانوار را نزدیک به ۴۰٪ در نظر بگیریم، میزان مصرف مطلوب خانوار برای هر نفر، نزدیک به ۵٫۷ کیلوگرم می‌شود. برای همسنجی (مقایسه) میزان مصرف با میزان مطلوب مصرف خانوارهای ایرانی از " گزارش‌های سالیانه‌ی هزینه - درآمد خانوارهای ایرانی " که همه ساله در سطح کشور توسط مرکز ملی آمار ایران اجرا می‌شود بهره می‌بریم.

این طرح درگام نخست با جداسازی خانوارهای شهری و روستایی و دسته بندی آنان به دهک‌های درآمدی و پس از آن، در گام دوم سرانه کردن مقدار مصرف و هر خانوار در هر دهک برای شدن کردن محاسبه‌ی شاخص‌های گوناگون الگوی مصرف خانوارها انجام می‌گیرد. اقلام مصرفی که در این طرح در ماتریس سبد مصرفی نان، برنج، ماکارونی، انواع گوشت قرمز (گاو، گوساله و گوسفند) و گوشت سفید، لبنیات، سبزی‌های خوردنی و گونه‌های میوه‌ها جای می‌گیرند؛ ستون‌های این ماتریس مقدار مصرف یا میانگین هزینه‌ها (مخارج) به همراه ده‌های درآمدی و سطرهایش، اقلام خوراکی و حتی غیر خوراکی است. برای پوشش همه‌ی خانوارهای ایرانی از هر دهک درآمدی، از کم درآمدترین تا پردرآمدترین، ۱۰٪ آنان برای نمونه گیری برگزیده می‌شوند که در بیشتر بررسی‌ها با تعداد نمونه‌ها نزدیک به ۴۰،۰۰۰ خانوار می‌باشد.

از میان این اقلام، برای بررسی روند مقدار مصرف سرانه‌ی گوشت گاو و گوساله خانوارها در بازه‌ی زمانی ۱۳۹۹-۱۳۹۴ برون آوری (استخراج) شده و در جدول (۱) را نمایش داده شده است.

بررسی اثر تغییر نرخ ارز بر قیمت تولید گوشت قرمز و کاهش جایگاه تقاضای آن در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی

جدول ۵ - مصرف سرانه ی گوشت قرمز (گاو و گوسفند) در جوامع شهری و روستایی به تفکیک گروه های درآمدی سالانه - نفر - کیلوگرم
با بهره گیری از گزارش های هزینه - درآمد خانوارهای ایرانی مرکز ملی آمار ایران

منطقه	سال	میانگین	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
شهری	۱۳۹۴	۴/۱	۰/۷	۱/۷	۲/۳	۲/۷	۳/۴	۴/۰	۴/۷	۵/۳	۷/۰	۹/۲
	۱۳۹۵	۴/۰	۰/۶	۱/۵	۲/۰	۲/۷	۳/۳	۳/۹	۴/۴	۵/۵	۷/۱	۹/۴
	۱۳۹۶	۳/۸	۰/۶	۱/۴	۱/۹	۲/۵	۳/۱	۳/۸	۴/۴	۵/۱	۶/۴	۹/۳
	۱۳۹۷	۳/۲	۰/۳	۰/۹	۱/۴	۱/۸	۲/۳	۲/۸	۳/۵	۴/۳	۵/۸	۸/۷
	۱۳۹۸	۲/۶	۰/۲	۰/۵	۰/۹	۱/۴	۱/۸	۲/۲	۲/۷	۴/۰	۴/۶	۷/۵
	۱۳۹۹	۱/۹	۰/۳	۰/۶	۰/۹	۱/۱	۱/۵	۱/۷	۲/۲	۲/۵	۳/۱	۴/۸
پیش بینی	۱۴۰۰	۱/۶	۰/۱	۰/۲	۰/۵	۰/۷	۱/۰	۱/۲	۱/۶	۲/۰	۲/۳	۴/۱
روستایی	۱۳۹۴	۳/۱	۰/۶	۱/۱	۱/۴	۱/۹	۱/۹	۲/۳	۲/۹	۳/۳	۵/۶	۸/۱
	۱۳۹۵	۳/۰	۰/۴	۰/۹	۱/۳	۱/۷	۲/۲	۲/۷	۳/۴	۴/۴	۴/۷	۸/۵
	۱۳۹۶	۲/۸	۰/۳	۰/۹	۱/۳	۱/۶	۱/۹	۲/۴	۳/۳	۴/۰	۴/۹	۷/۹
	۱۳۹۷	۲/۱	۰/۲	۰/۵	۰/۹	۱/۱	۱/۴	۱/۸	۲/۳	۳/۰	۳/۶	۶/۲
	۱۳۹۸	۱/۸	۰/۱	۰/۳	۰/۵	۰/۸	۱/۱	۱/۴	۲/۰	۲/۷	۳/۷	۵/۳
	۱۳۹۹	۱/۱	۰/۱	۰/۳	۰/۵	۰/۶	۰/۹	۰/۹	۱/۳	۱/۵	۲/۱	۳/۱
پیش بینی	۱۴۰۰	۰/۷	۰/۰	۰/۰	۰/۳	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۹	۱/۸	۲/۱	

یافته ها از جدول (۵) نماینگر آنند که :

روند مصرف گوشت قرمز (گاو و گوساله) خانوارهای شهری و روستایی - هردو - در بازه ی زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ سخت کاهنده (نزولی) است.

همسنگی (مقایسه) میزان مصرف خانوارهای شهری با مقدار مطلوب ۵/۷ کیلوگرم برای مصرف خانوارها، آشکار می شود در سطح خانوارهای شهری تنها خانوارهای گروه ۱۰ در سال های ۹۴-۹۲ از این سرانه برخوردار بودند و از سال ۹۹ این گروه به سایر گروه در مصرف زیر مقدار مطلوب پیوسته اند. در سطح خانوارهای روستایی نیز افراد عضو گروه ۱۰ در سه سال ۱۳۹۶-۱۳۹۴ از مصرف بالای ۵/۷ کیلوگرم برخوردار بوده و از سال ۱۳۹۷ آنان نیز به دیگر خانوارهایی که کمتر از سطح مطلوب گوشت قرمز مصرف می کنند پیوستند. این یعنی اینکه در این بازه ی زمانی و تا پایان سال ۱۳۹۸، ۸۰٪ خانوارها در شهر و روستا کمتر از مقدار مطلوب (استاندارد) گوشت قرمز مصرف کرده اند.

پیش بینی سال ۱۴۰۰ نشان می دهد که میزان مصرف گوشت قرمز گروه (۱۰) شهری با کاهش های پی در پی سالیانه در سال ۱۴۰۰ از مصرف ۹/۲ کیلوگرم در سال ۱۳۹۴ به مقدار ۴/۱ کیلوگرم فرومی افتد که این مقدار برابر است با میزان مصرف گروه (۱) در سال ۱۳۹۴. مصرف گروه (۱۰) خانوارهای روستایی در سال ۱۴۰۰ نیز با سقوط از ۸/۱ کیلو گرم در سال ۱۳۹۴ به ۳/۱ کیلوگرم در سال ۱۴۰۰ همانند هم گروه های شهریشان برابر با مصرف گروه (۱) روستاییان در سال ۱۳۹۴ خواهد شد.

یافته های بالا نظریه ی وجود رابطه ی مستقیم بین افزایش نرخ ارز و بهای تمام شده ی تولید گوشت از یک سو و رابطه ی معکوس بین افزایش قیمت گوشت با مصرف آن از سوی دیگر را تقویت می کند.

تغییر در نرخ ارز تخصیصی یا حذف آن، تاثیرگذاری کمینه (حداقل) ۴۳٪ (میزان نقش نهاده های خوراک دام و طیور در نگاره (۱) خواهد داشت. هرچند در هم افزایشی بین قیمت ها همانگونه که تحلیل سیاست گذاری ها در باب گوشت دیده شد، رشدی فزاینده و تصاعدی را می توان پیش بینی کرد.

۴. جمع بندی و پیشنهادها

✍️ اثرپذیری نرخ گوشت قرمز از نرخ ارز نهاده‌های خوراک دام و طیور وارداتی که بخش بزرگی از این نهاده‌ها از این راه تامین می‌شوند و جایگاه آن در سبد غذایی ایرانیان، هرگونه تغییر در نرخ ارز تامین نهاده از خارج از کشور، نیازمند شناخت ریزبینانه از ویژگی‌های بازار این محصول و تاثیر آن بر مصرف گوشت قرمز در خانوارهای شهری و روستایی دارد.

✍️ حذف ارزش‌ترجیحی بدون پیش‌بینی طرح‌های حمایتی اثرگذار، بی‌گمان به افزایش بهای گوشت و کاهش قدرت خانوارهای ایرانی، به ویژه گروه‌های پایین درآمدی می‌انجامد و پیامد آن کاهش یا دوری گزیدن خانوارها ایرانی، به ویژه خانوارهای گروه‌های درآمدی پایین، از مصرف دیگر کالاهای سبد مصرفی خود - چون کالاهای فرهنگی، آموزشی، ... - برای تامین گوشت قرمز یا کاستن از سطح نیاز خود به این کالای اساسی یا تسلیم شدن در برابر فشارهای مالی و خارج کردن آن از سبد غذایی خود می‌سازد.

✍️ نکته کلیدی دیگر این است که افزایش قیمت ارز و به تبع افزایش قیمت گوشت قرمز و کاهش مصرف آن بدون تردید تقاضا برای کالاهای جانشین این کالاها نظیر گوشت مرغ، تخم‌مرغ و حبوبات را افزایش خواهد داد و برهم زدن تعادل در بازار محصولات جانشین خود باعث افزایش قیمت در بازار محصولات مذکور خواهد شد. ضمن اینکه کالاهای مرغ و تخم‌مرغ خود متاثر از افزایش قیمت نهاده‌ها نیز با افزایش قیمت مواجه می‌باشد.

به روشنی این تحلیل تنها بر آثار افزایش نرخ ارزش‌ترجیحی یا حذف آن پرتو افکننده است و به اثرگذاری دیگر عامل‌های افزایش بهای گوشت قرمز چون کاهش/ افزایش بهای جهانی نهاده‌ها، افزایش بهای گوشت مرغ و تاثیر آن بر بهای گوشت قرمز، هزینه‌های واسطه‌گری، بسته بندی، دستمزد و... نپرداخته است.

www.iranavanda.com

email: info@iranavanda.com

آدرس اتحادیه: تهران خیابان قائم مقام فراهانی
کوچه بیست و ششم پلاک ۱۰ واحد ۱۲

تلفن: ۶-۸۸۳۱۳۳۸۵

فکس: ۸۸۸۶۵۹۰۷